

מאוצרות הפרשה

כך התחייב, שזה נקרא שלא שתה לבדו? אין זו שאלה. הלא רצה לשותות, להט והשתוקק. מוכן היה אפוא להתלות בכל דבר, גם בזבוב... ומה הפלא שבשכרותו לאבד את ישראל, פרעה נתלה ברוח הקדים...

אז ישיר משה (טו, א)

במגילה י: בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה? ותמוה, הלא באבוד רשעים רינה, וישראל מאוד נשתבחו ע"כ שאמרו שירה, אז למה המלאכים לא יכלו לומר שירה? וי"ל ע"פ הסיפור בגמ', שסנחריב בא עם חייליו להילחם בישראל וכשהם היו למרגלות ירושלים מתו כל ה-250,000 אנשי הצבא של סנחריב, ואומרת הגמ' שהם מתו מזה שהם שמעו את שירת המלאכים ומרוב רגש מתים מזה, ע"כ. וא"כ י"ל שאותו הדבר היה במצרים שרצו מלאכי השרת לומר שירה כדי להרוג את המצרים ע"י שירתם, אמר להם הקב"ה הרי אני הורג בדרך של מידה כנגד מידה, וכמו שמבואר ברש"י לאורך אז ישיר, הם הטביעו את הילדים שלי ביאור – והיינו דאמר מעשי ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה, - היינו שאתם רוצים להרגם ע"י שירה? הרי זה אינו מידה כנגד מידה.

המן כזרע גד (טז, לא)

מה זה ה'גד' בזה? י"ל שאצל לידת כל השבטים כתוב ותהר ותלד. מלבד הלידה של זילפה את גד שכתוב רק ותלד, והטעם לזה איתא בחז"ל משום שהיא הייתה קטנה לא ניכר עליה ההריון. וא"כ אומר המהר"ם שי"ף שה"ה כאן ה"מן" לא ניכר, שהרי הוא נבלע במעיהם כמו ב"גד" שלא ניכר במעי אמו.

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק (יז, ט)

וברש"י: "אנשים גיבורים, ויראי חטא". וקשה מניין לו מיהו ירא חטא, הלא אין אדם נראה לעינים, ועוד דאם חיפש יראי חטא בשביל מה הוצרך גם לגיבורים, דאם זכותם מסייעתם יכל לבחור גם יראי חטא חלשים, ועוד מנין לרש"י שבחר גיבורים, דבשלמא יראים יש ללמוד מדכתיב אנשים, ואנשים הוא לשון חשיבות וכרש"י בבשלח, אך גיבורים מנ"ל? וי"ל שהוא רצה יראי חטא, ודבר זה הוא ראה ע"י שבדק למי נפל מן ע"י ביתו, וכדאיתא בחז"ל שלצדיקים המן היה נופל ליד בתיהם. אבל איתא בחז"ל (בילקוט) שגם לחלשים המן נפל ליד בתיהם, א"כ אולי הם לא צדיקים אלא חלשים, וע"ז י"ל שהוא בחר גיבורים שהמן נפל ליד בתיהם וע"ז ידע שהם וודאי צדיקים.

כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע (יז, יד)

הטעם שהוצרך גם לשים באזני יהושע הרי הוא כבר כתב בספר. י"ל אומר הגאון ע"פ הסיפור ב"ב כ"א: שיואב נשלח ע"י דוד להשמיד את עמלק, יואב השמיד רק את הזכרים, וכשנשאל ע"י דוד מדוע לא השמיד את הנקבות, ענה יואב דכתיב בתורה תמחה את זכר עמלק היינו בקמץ תחת הזי"ן והוא קרא זָכָר, למחות את הזכרים. לכן הוצרך לשים באזני יהושע שהכוונה היא לזיכר עמלק היינו בצירי תחת הזי"ן.

וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ד' ויעשו כן (יד, ד)

פירש רש"י: "ויעשו כן" – להגיד שבחן ששמעו לקול משה ולא אמרו האיך נתקרב אל רודפינו אנו צריכים לברוח אלא אמרו אין לנו אלא דברי בן עמרם". ובספר איילת השחר תמה, למה אמרו בלשון גנאי בן עמרם ולמה לא אמרו משה, והרי מצינו שדוד אמר עד מתי אתם מחרפים אותי לקרותי בן ישי ולא בשמי דוד.

ותירץ בספר נזר התורה (להרב ניסן גולדברג) דאפשר לומר דמנין באה מידה זו למשה לקבל כזה אומץ ללכת נגד הטבע, וע"ז אמרו דקבל כן מעמרם, שהרי כשפרעה גזר כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, בא עמרם והחזיר את אשתו, אע"פ שכולם אמרו שבשביל מה, הרי בן כך פרעה יטביע את הילדים ביאור, ואעפ"כ עמרם עשה זאת, ומשה קיבל ממנו.

וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים (יד, כג)

נשאלת השאלה: כיצד באמת נתפתה להיכנס בעיניים פקוחות למלכות? הלא ראה שהים נחצה לי"ב גזרים, והמים חומה, והקרע מוצקה, ומעליהם תקרת מים קפואים. וכי סבר שזה נעשה לכבודו, שנכנס בקומה זקופה לקראת סופו?!

הרמב"ן (יד, כא) ענה על כך: ה' השיב רוח קדים עזה כל הלילה, וסברו המצרים שהרוח העזה הפכה את הים לחרבה "אף על פי שאין הרוח בוקעת הים לגזרים. לא שמו לבם גם לזאת, ובאו אחריהם מרוב תאוותם להרע להם".

כדי להבין את דברי הרמב"ן מביא ספר "והגדת" סיפור נפלא: היה שיכור, התמכר לטיפה המרה, התגולל בשכרותו והמיט חרפה על משפחתו. אי אפשר היה לגמלו. "תפסת מועט, תפסת", דרשו שיתחייב שלא שתה לבדו. ראשית, זה יגביל את שתייתו, שהרי לא תמיד ימצא עם מי לשתות... ושנית, יהיה מי שיפקח עליו, יתמוך בו, ויביאו לביתו לפני שיתמוטט ברחוב. והנה יום אחד, תקף עליו הרצון לשתות, אבל זכר את הבטחתו והמתין שיבוא אדם, שיארח לו לחברה אך איש לא בא. כולם עסוקים מלבדו. ישב והמתין, וקצרה רוחו. אמר לעצמו: "הבטחתי שלא אשתה לבד, את הבטחתי אשמור. אבל כשיבוא החבר, כדאי שהכול כבר יהיה מוכן ומזומן" – קם והביא את הבקבוק לשולחן. וגם שתי כוסות הביא, והמתין, וכצפוי החבר לא בא... החליט הוא ליעל את עצמו בזמן ההמתנה, וכבר מילא את שתי הכוסות על גדותיהן. הניחות גירה אותו מאוד אבל איש כבוד הוא, הלא הבטיח הבטחה... המתין בדריכות, העביר מבטו מהחלון לעבר שביל הכניסה ואין איש. מה עושים? לשתות אינו יכול, וגם להימנע אינו מסוגל?!...! לפתע אורו עיניו ונדרכו חושיו. זבוב טורדני זמום, הסתובב במעופו. נחת על שפת הכוס. שפשף רגליו... "לחיים". אמר לזבוב בשמחה, וגמע בשקיקה את תכולת הכוס היישר לגרונו. הזבוב נראה אדיש. לחש לו האיש בחיבה: "עד שאתה תתחיל לשתות, אגמור את הבקבוק"... בסופו של דבר. נאלץ לשתות גם את כוסו של הזבוב... אבל את תפקידו מילא, היה לו אורח לשתייה... האמנם סבר שעל

סיפורו המופלא של אברך מישיבת מיר

"באמצע ימי השבע-ברכות אני בודק את חשבון הבנק שלי, ולתדהמתי אני מגלה שם העברה בנקאית ע"ס 5000 דולר! יצאתי למסע בירורים, שהביא אותי לגילוי

המדעים הבא"...

בשבוע שעבר השתתפתי בבר-מצוה, מספר שולח הסיפור. לפני שיצאתי הביתה הבחנתי ביהודי שגר באזור שלי. שאלתי אם הוא צריך להגיע הביתה, והשיב שאם בין כה וכה אני נוסע לכיוון הוא יצטרף – אך אין בדעתו להטריח במיוחד.

כאשר הגענו ליעד – ביתו – אמר: אני מאוד רוצה לשלם לך על הנסיעה אבל אין עלי כסף, האם אני יכול לשלם בסיפור?... ענית לו, שלא הייתי מעלה בדעתי לקבל כל תשלום עבור נסיעה שבין כה וכה אני עושה, ואף אם הייתי יוצא מדרכי עבורו משמעותית, אך אם הוא רוצה לשלם ב"תשלום רוחני", הרי שזה דבר ששווה יותר מהכל!

וכך הוא סיפר: אני לומד בישיבת 'מיר'. אין לי מקום קבוע בביהמ"ד, אבל אני יושב עם חברותא במקום של משהו אחר כבר כמה שנים. מדי תחילת זמן הוא מגיע, עושה "מחאה", יושב במקומו משך יום-יומיים ואחר כך בהעדרותו הממושכת אני משתמש במקום [לא נרחיב פה בכל סדרי המקומות של 'מיר', אשר נוצרו עקב הצפיפות הרבה המאפיינת את המקום. אך "חזקה" ו"מחאה" על מקום הנים מושגים ידועים ומקובלים בישיבת מיר המעטירה].

פעם אחת, בתחילת זמן, הגיע בעל-המקום וכדרכו עשה "מחאה". כבר הייתי רגיל לכך, אלא שהפעם הוא הגיע עם חברותא, וגם כעבור יומיים המשיך לפקוד את המקום... החברותא שלי חשב שאולי כדאי להגיד לו שיחפש מקום אחר, או שילמד עם החברותא שלו באותו מקום שהוא לומד בכל זמן בבית מדרש אחר, הרי אנו רגילים כבר לשבת כאן כמה שנים, נוח לנו כאן והתרגלנו גם לדבר בלימוד עם האברכים החשובים שיושבים סביבנו, ובכלל, "אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ"... אך אני אמרתי לו: מויתור לא מפסידים.

הוספתי ואמרתי לו את אמרתו המפורסמת של ראש ישיבת מיר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בענין "ששה מתכסים בטלית אחת", היתכן?! אלא, שאם כל אחד דואג שהשני יהיה מכוסה, אפילו לשה יש מקום תחת טלית אחת.

'אומר ועושה', הצטופפנו בספסל ומדי פעם מצאנו פתרונות זמניים. לחברותא שלי עדיין היה קשה לקבל את הדבר. "מה זאת אומרת? מילא שהוא מגיע לעשות 'מחאה', אבל להתיישב במקום? בקביעות? ועוד עם חברותא?..."

בתוכי לבי ידעתי, שלמרות שהפעם זה נראה שונה, מסתבר שבעל-המקום יפנה אותו בקרוב ולכן חבל לפתח קפידות ומריבות. אדהכי והכי התיידדתי עם החברותא של בעל-המקום וסיפרתי לו שבתאריך פלוני אני מחתן בן. הוא התלהב: גם אחותי מתחתנת באותו יום! ואז שאלתי אותו: שמא אתה מכיר משהו שיכול לעזור בהוצאת המרובות? כבר חיתנתי כמה וכמה ילדים!

תראה, השיב האיש. לי עצמי אין. אבל האבא של המחנות שלנו, הוא עשיר גדול מארה"ב. הרי מדובר בחתונה שמתקיימת באותו יום של חתונת נכדו, זה דבר שמעורר רגשות, אז אולי נמצא מסילות לליבו...

אני כבר דמיינתי מתנה לחתונה של כמה מאות דולרים, לכל הפחות. ניסיתי לשדלו לדבר עם הורי מחותנם, ואף אני כבר בניתי 'תילי תילים' של דמיונות, שהרי יש לי קרוב משפחה שגר באותה מדינה שגר העשיר, ואולי דרכו אוכל לפנות...

תכלס – הערוץ הזנח מצד החברותא וגם דרך קרוב משפחתי לא נעשה דבר, וממילא שום מתנה לא הגיעה... באמצע ימי השבע-ברכות אני בודק את חשבון הבנק שלי. לתדהמתי אני מגלה שם העברה בנקאית לזכותי של מט"ח על סך 5000 דולר! ההעברה בוצעה ע"י קרן כלשהי, שלא הכרתי ומעולם גם לא ביקשתי ממנה תרומה.

יצאתי למסע בירורים שהביא אותי לגילוי המדעים הבא: בחתונת בני שהה משפיע ירושלמי שאני מקורב אליו. דקות לפני החופה מקבל הגבאי של המשפיע שיחת טלפון בהולה. יהודי מחו"ל שנמצא עכשיו בחתונת נכדו, חייב להתייעץ עם המשפיע בנוגע לענין דחוף.

מה היה נושא ההתייעצות אין לי מושג, אך כיצד הסתיימה השיחה יש לי מושג: העשיר אמר למשפיע שברצונו לתרום משהו לזכות חתונת הנכד, והוא שואל למי לתרום. השיב לו המשפיע, שלא עולה כרגע בדעתו למי אפשר לתרום, מלבד העובדה שהוא שווה כעת בחתונת בנו של יהודי [אנכי] שנצרך, ובנש"ק, ואולי הוא ראוי לקבל את התרומה. מיד הורה העשיר לקרן להעביר לחשבון שלי 5,000 דולר בלא שאני אפילו ידעתי מכך. בחכמה שלאחר מעשה חשבתי לעצמי: מה בעצם קרה פה? באופן טבעי, החברותא של בעל-המקום אמור להיות הצינור של הכסף. הרי הוא סיפר לי על הגביר, ואני דיברתי איתו, והלה התרשם שיש סיכוי שהעשיר יתרום לחתונה שמתקיימת באותו ערב של חתונת נכדו. אך מה היה קורה אז, אם הכסף היה עובר דרך אותו יהודי? – הייתי 'טופח לעצמי על השכם' ואומר: בזכות זה שנמנעתי ממחלוקת, הרווחתי. שהרי ברור שאם לא הייתי מקשיב לחברותא שלי, ומתרעם על בעל-המקום והחברותא שלו, לא הייתה נוצרת ביננו השיחה שהניבה לי את המתנה. אבל הקב"ה רצה ללמד אותי: להרוויח – תרוויח בלאו הכי. להימנע ממחלוקת? זאת צריך גם בלי רווחים!

(פורסם בגיליון 'איש לרעה' ו'אורח תש"פ')

פינת ההלכה

גרם לנפילת הפלאפון של חברו לארץ ונשבר האם חייב בנזקו

שאלה: מעשה באדם שראה שחבירו הניח את מכשיר על הפלאפון בקצה השלחן בצורה שהוא עלול בקלות ליפול לארץ, וחמד לו לצון והתקשר מהמכשיר שלו אל חברו, ומכיון שהפלאפון רטט בעת שקיבל את השיחה הוא נפל לארץ והמסך שלו נשבר. כעת נוקף לבו של המתקשר אותו והוא מבקש לדעת האם עליו לשלם לחברו את הוצאות התיקון של המכשיר מכיון שהוא התכוין לגרום לנפילתו בעת שהתקשר אליו, או שאין בזה חיוב תשלומין. **תשובה:** הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט"א השיב שהמתקשר הוא בגדר גרמי וחייב לשלם את מלוא הנזק לבעליו. וביאר לי ת"ח אחד את דבריו, דגרמי הוא שהנזק בא אלאחר וברי הזיקא, וכאן חשיב אלאחר וברי הזיקא. ואף דהרבה פעמים נופל פלאפון לארץ ואינו נשבר, מכל מקום מכיון שהרבה פעמים הוא נשבר חשיב ברי הזיקא, דגדר ברי הזיקא הוא שההיזק מצוי לבוא. וכן הסכימו הגאונים רבי משה שאול קליין, רבי נפתלי נוסבוים, רבי עמרם בר"מ פריד שליט"א. והגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א השיב דחייב משום דהוי ליה כוחו וכוונתו להזיק, וכעין שכתב הרמב"ם בהלכות רוצח (פ"ג ה"ב): הזורק צרור כותל וחזרה האבן לאחוריה והרגה חייב מיתת בית דין, שמכחו היא באה, ע"כ. וכן כתב היד רמ"ה בסנהדרין (עז, א) ע"ש. וא"כ אינו חייב רק משום גרמי אלא משום דהוי כוחו ממש. ואילו הגאונים רבי יצחק זילברשטיין, רבי שמאי גרוס, רבי נפתלי צבי ראטטענבערג שליט"א אמרו שבודאי אין כאן חיוב תשלומין. וביאר הגרנ"צ ראטטענבערג דאפילו אם היה נוטל את המכשיר בידיו ומשליכו לארץ ספק גדול אם היה נשבר, וכל שכן בנידון דידן שבוזה שהתקשר אליו אין זה ודאי שיפול לארץ אלא ספק, ובודאי לא חשיב יותר מגרמא ואין לחייבו בתשלום. ומב"ד הישר והטוב נטו תחילה להקל בדבר משום דאינו ברי הזיקא, אמנם הגאון רבי יצחק כץ שליט"א הורה להחמיר דחייב לשלם, וביאר דבריו דהיכא דכוונתו להזיק חייב לשלם אפילו לא הוי ברי הזיקא ואין צריך את כל התנאים של גרמי כדי להתחייב. ובפרט שכאן לפעמים הוא דבר ודאי שהפלאפון יישבר, וזה תלוי בוויית הנפילה ובמקום הפגיעה של המכשיר, ולכן חשיב ברי הזיקא וחייב. ומכל מקום למעשה צריך עוד להתיישב בדבר. (וישמע משה)

חידה שבועית

א'יה דג'ר י'ום א'ח'ז א'ח'ז א'ס'ר, י'ום א'ח"כ א'ס'ר, י'ום א'ח"כ א'ס'ר, י'ום א'ח"כ א'ס'ר דא'ר'י'תא?

תשובה לחידה פר"ש: מכת ארבה. תשובה לחידה השבועית: רמזור אדום וירוק להולכי רגל. שם הזוכה: צביקי דומב נ"י

מזל טוב

מרכז תענין: משפחת האזור לאירוסי הבן משפחות כנרי – פוקס להולדת הבת הנכדה גני הדן: משפחת דביר לנשואי הבת משפחת דורפמן לנשואי הבן משפחת כץ להולדת הבת

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

פתח תקוה. קצב של עיר, לב של מושבה

בגובה רמי גרינברג, ראש העיר

היחידה לחינוך חרדי ותרבות מורשת ישראל